

Notă informativă

Privind proiectul „Drum de acces spre Muzeul memorial „Alexei Mateevici” din s. Zaim”

APLICANT: *Primăria comunei Zaim, r-ul Căușeni*

PRIORITATEA3: *Îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice*

MĂSURA 3.1: *Reabilitarea edificiilor/obiectivelor turistice și integrarea lor în circuitele turistice internaționale.*

I. Date generale proiect

1. **Obiectivul general al proiectului:** - Oferirea oportunităților reale de înscriere a Regiunii de Dezvoltare Sud în circuitul turistic național și internațional prin construcția drumului de acces spre Casa Muzeu Alexei Mateevici din satul Zaim, raionul Căușeni.

2. **În cadrul proiectului se preconizează efectuarea următoarelor activități majore:**
  - Lansarea proiectului;
  - Activități de pregătire și de management a proiectului
  - Întâlnire de lucru a partenerilor și a beneficiarilor proiectului
  - Elaborarea documentelor de angajare și semnarea contractelor, inclusiv și de antrepriză
  - Realizarea lucrărilor de construcție a 330 metri de drum, amenajarea unei parcuri auto.
  - Amenajarea terenului adiacent drumului pentru scurgerea apelor pluviale pe o lungime de 330 metri
  - Realizarea lucrărilor de iluminare a străzii aferente și a spațiului din preajma Casei muzeu.
  - Desfășurarea acțiunilor de informare și dezvoltare a parteneriatului regional.
  - Monitorizarea și evaluarea activităților și rezultatelor proiectului.
  - Realizarea activităților de finalizare a proiectului și de diseminare a succesului.
  - Desfășurarea acțiunilor de asigurare a durabilității activităților din proiect.

3. **Partenerul (partenerii):** Consiliul raional Căușeni, primăria orașului Căușeni, primăria orașului Căinari, primăria satului Sălcuța, primăria satului Taraclia.

4. **Localizarea proiectului:** Regiunea de Dezvoltare Sud, raionul Căușeni, satul Zaim

5. **Suma totală a proiectului –1 985 730,00, suma solicitată de la FNDR –1 800 000,00 lei, care constituie 90,6 % din suma totală a proiectului**

6. **Durata de implementare a proiectului:** 12 luni

II. Notă conceptuală

Obiective:

Obiectivul general

Oferirea oportunităților reale de înscriere a Regiunii de Dezvoltare Sud în circuitul turistic național și internațional prin construcția drumului de acces spre Casa Muzeu Alexei Mateevici din satul Zaim, raionul Căușeni.

Obiectivele specifice

Modernizarea și îmbunătățirea infrastructurii de acces spre Casa –Muzeu „Alexei Mateevici” din satul Zaim prin construcția a 330 metri de drum, amenajarea unei parcări auto și iluminare a străzii, în termen de 12 luni.

Crearea oportunităților reale pentru consolidarea parteneriatului și dezvoltarea potențialului turistic în Regiunea de Dezvoltare Sud prin organizarea acțiunilor de promovare a rezultatelor proiectului.

Justificare

Strategia de dezvoltare a raionului Căușeni, prevede acțiuni de îmbunătățire a atractivității turistice prin renovarea și punerea în valoare a patrimoniului istorico-cultural. Printre indicatorii de rezultat și de progres în strategia de dezvoltare regională sunt: creșterea numărului de trasee turistice și a evenimentelor turistice organizate. În strategia de dezvoltare durabilă a turismului în Republica Moldova în anii 2003-2015 se prevede: realizarea lucrărilor de restaurare a fiecărui obiectiv turistic, acțiuni de renovare a localurilor, reparația drumurilor de acces, crearea infrastructurii pentru vizitatori. Acordarea atenției deosebite asigurării securității turiștilor. Stabilirea unei colaborări eficiente între proprietarii sau administratorii obiectivelor turistice și autoritățile locale pentru instalarea indicatoarelor, facilitarea accesului, amenajarea suprafețelor de parcare și a structurilor de primire a vizitatorilor.

Necesitățile și dificultățile atestate în regiunea respectivă:

Casa –muzeu „Alexei Mateevici” din satul Zaim, a fost inaugurată la 26.03.1988 și este în subordinea Consiliului raional Căușeni. Din perioada de deschidere s-a impus ca o instituție de cultură importantă în tot spațiul românesc. La expoziția Mateevici în Parlamentul European, din ianuarie 2011, Casa muzeu „A. Mateevici” a fost declarată valoare spirituală de interes european. Din inițiativa colaboratorilor Casei muzeu a fost instituită o nouă rută turistică numită Inelul Spiritual Mateevici. În cadrul Casei – muzeu în fiecare an se desfășoară Zilele Naționale Mateevici (20 ediții), Concursul Național al Tinerilor Creatori „Comoara” (19 ediții), se acordă anual 2 titluri onorifice „Cavaler al Spațiului Spiritual Mateevici”, „Om al Anului în Spațiul Spiritual Mateevici”, 5-10 burse „Comoara” pentru tinerii creatori din Moldova. Muzeul editează publicația anuală „Comoara”, 4 colecții de cărți „Comoara”, „Lacrima luminii”, „Cărțile familiei”, „Mărturii”, o colecție de calendare „Personalități din sudul Basarabiei”. În fiecare an se desfășoară ample manifestări prilejuite de Sărbătoarea Națională „Limba Noastră” Actualmente este edificată o nouă rută „Axa Spirituală a ținutului Căușeni”. În ultimii 4 ani sediul Casei muzeu a fost restaurat capital și a fost deschisă o filială a acestuia în satul Sălcuța, raionul Căușeni - „Casa Muzeu „Ioan Zlotea” în spațiul căreia a fost instalată „Aleea Genezei”(8 troițe din lemn). La moment se lucrează la edificarea Muzeului „Sculptorului Ion Guțu” în satul Taraclia, raionul Căușeni care va fi deschis în

noiembrie 2012 și la instalarea pe Aleea Genezei la Sălcuța a vestigiilor „Urmele sfinților români”. Biserica Adormirii Maicii Domnului din orașul Căușeni, Casele - muzeu „A. Mateevici” din Zaim și Căinari, „Părintele Ioan Zlotea” din Sălcuța și a „Sculptorului Ion Guțu” din satul Taraclia prin valoarea lor istorico - culturală sunt atractive pentru turiști și vizitatori. Dovadă este numărul mare de turiști și personalități marcante din țară și de peste hotare care vizitează aceste obiective și participă la evenimentele organizate. În anul 2012 au participat la evenimentele organizate în Căinari, Zaim și Sălcuța 284 personalități, inclusiv 37 de peste hotare, 892 turiști au vizitat muzeele. Participanții la evenimentele organizate revin peste un timp cu grupe de turiști, care au intenții de colaborare multilaterală. Astfel Casele muzeu au relații de colaborare cu instituții de profil de peste hotare. În rezultatul acestei colaborări au fost obținute donații pentru diverse investiții cea mai recentă fiind începerea proiectării și construcției în curtea casei - muzeu a unei „Catedrale – Pantheon a neamului românesc” locaș ce va găzdui țărână de la mormintele tuturor personalităților marcante ale neamului românesc. Deși este înscrisă în circuitul turistic național, accesul spre Casa muzeu este anevoios. Porțiunea de drum cu o lungime de 330 metri de la drumul național R26 Tiraspol – Cimișlia este deteriorată. La moment accesul la Casa – muzeu este asigurat prin intermediul stradelor înguste și neamenajate ceea ce duce la diminuarea atractivității turistice mai ales pentru grupurile mari de turiști, care se deplasează cu autocare de capacitate mare ce nu pot avansa mai aproape de 500 metri de Casa-muzeu. Prin implementarea proiectului se vor crea oportunități reale pentru sporirea atractivității turistice, prin asigurarea deplasării cu transportul până în preajma Casei-muzeu. În proiect sunt prevăzute și lucrări de amenajare a unei parcări pentru autocare. Toate acestea ar facilita deplasarea turiștilor pe traseul spre Casa-muzeu “Alexei Mateevici” – biserica “Sf. Arhangheli Mihail și Gavril” din satul Zaim, preot a cărei a fost tatăl poetului Alexei Mateevici

---

Avantajele proiectului și a activităților propuse pentru satisfacerea nevoilor/ necesităților și depășirea dificultăților vizate:

Reparația capitală a 330 metri de drum de acces spre Casa muzeu „Alexei Mateevici” ar facilita deplasarea turiștilor pe traseul R26 Tiraspol – Cimișlia spre Casa - muzeu “Alexei Mateevici” – biserica “Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” din satul Zaim, preot a cărei a fost tatăl poetului Alexei Mateevici. Prin reconstrucția porțiunii de drum se creează condiții de deplasare a vizitatorilor în perioada climacteric nefavorabilă a anului. Prin amenajarea unei parcări în preajmă, se facilitează accesul liber a turiștilor și delegațiilor oficiale la muzeu, se asigură securitatea transportului cu care sosesc. Iluminarea străzii pe această porțiune crează condiții de deplasare către Casa - muzeu a vizitatorilor în orice timp. Prin amenajarea canalelor adiacente de scurgere a apelor se diminuează pericolul inundării sectorului aferent muzeului. Reconstrucția porțiunii de drum, iluminarea, amenajarea unei parcări creează o imagine favorabilă instituției, localității, dar și regiunii în general. Prin crearea condițiilor se vor motiva angajații Casei - muzeu, persoanele de creație din raion și regiune, reprezentanții sectorului asociativ din domeniul cultural - istoric să extindă spectrul activităților realizate. Prin implementarea proiectului se vor consolida relațiile de parteneriat dintre comunitățile participante ce va favoriza inițierea de noi proiecte, dar și activități culturale organizate în comun. Încrederea în reușita acestui parteneriat rezultă din activitățile de comemorare a preotului Ioan Zlotea, organizate în luna iunie curent, în comun de către angajații Caselor muzeu “Alexei Mateevici” și “Ioan Zlotea”, autoritățile raionului, satelor Zaim, Sălcuța și Mănăstirea “Marta și Maria “. La manifestațiile din acest an au participat personalități din țară dar și de peste hotare. Casa - muzeu “A. Mateevici” este cunoscută departe de hotarele țării, și crearea condițiilor pentru accesul liber al vizitatorilor va spori încrederea în potențialul Casei-muzeu și va îmbunătăți imaginea

obiectivului turistic dar și a întregii regiuni. Implementarea proiectului va impulsiona atragerea de fonduri și investiții în dezvoltarea turismului. Va impulsiona investitorii în dezvoltarea infrastructurii turismului, construcția locațiilor de cazare și a industriei de producere a simbolicii și suvenirelor locale și regionale. Va contribui la avansarea în etapele de edificare a Spațiului Spiritual Mateevici prin renovarea clădirii școlii primare în care a studiat poetul Alexei Mateevici și deschiderea unui Centru de Spiritualitate al Sudului Basarabiei.

Potențialii beneficiari ai proiectului/grupul țintă

Indicați (max. 50 de cuvinte):

Beneficiarii direcți:

- 5 angajați ai Casei - muzeu „Alexei Mateevici” din satul Zaim;
- 4561 locuitori ai satului Zaim,

Beneficiari indirecți:

- 13215 locuitori ai satelor Sălcuța, Taraclia, Căinari;
- antreprenorii din regiune prin oportunitatea de a iniția afaceri în domeniul turismului;
- Regiunea de Dezvoltare Sud prin promovarea imaginii și mărirea atractivității turistice a regiunii;
- angajații muzeului și personalități din domeniul culturii muzeistice din regiune;
- locuitorii și autoritățile publice, agenții economici din regiune prin posibilitatea de a prelua buna practică de promovare a valorilor spirituale.

Beneficiarii finali

- 5 angajați ai Casei-muzeu;
- 17776 locuitori ai satelor Zaim, Sălcuța, Taraclia, Căinari;
- 3500 turiști internaționali, care vizitează în fiecare an muzeul;
- 1500 personalități de pretutindeni care în fiecare an participă la manifestările naționale desfășurate la Zaim;
- delegațiile oficiale și turiștii care vizitează ținutul din sudul Basarabiei.

Descrierea succintă a activităților proiectului

---

tipurile de activități:

3.4.1 Proiectului se va derula în trei etape: pregătitoare, de bază și finală în cadrul cărora se vor desfășura activități de lansare a proiectului, activități de elaborare a documentației pentru achiziții, contractări, lucrări de construcții, amenajare a teritoriului, plasări de indicatoare, activități de monitorizare, evaluare, finalizare și inaugurare a proiectului.

1. Activitatea 1. Pregătirea proiectului

- Lansarea proiectului;
- Activități de pregătire și de management a proiectului;
- Întâlnire de lucru a partenerilor și a beneficiarilor proiectului;
- Elaborarea documentelor de angajare și semnarea contractelor, inclusiv și de antrepriză;

2. Activitatea 2. Lucrările de construcții

- Lucrări de pregătire a șantierului;
- Lucrări de terasament, profilare și consolidare cu înlăturarea îmbrăcămintei existente a drumului și consolidarea acostamentelor cu strat de piatră;
- Amenajarea îmbrăcămintei rutiere din beton asfaltic pe o lungime de 330 metri, amenajarea a două benzi de circulație, lățimea terasamentului 8 metri, partea carosabilă 6 metri, amenajarea bordurii și a trotuare din beton monolit și elemente prefabricate de beton;
- amenajarea rigolei de scurgere a apelor;
- construcția și amenajarea platformei pentru staționare și virare (parcare auto);
- amenajarea ramificațiilor drumului;
- instalarea indicatoarelor, panourilor și elementelor de dirijare;

- construcția elementelor de iluminare stradală a sectorului în care este amplasată Casa - muzeu;
3. Activitatea 3. Etapa finală
- realizarea activităților de diseminare a informațiilor despre proiect;
  - desfășurarea conferinței de finalizare a proiectului;
  - aprobarea și punerea în aplicare a planului de durabilitate.

Stadiul în obținerea avizelor/ autorizațiilor necesare implementării proiectului și data estimată când pot fi obținute avizele/autorizațiile.

Proiectul de execuție „R26 – drum de acces spre Muzeul memorial Alexei Mateevici din satul Zaim” elaborat de ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” este recomandat spre aprobare și avizat de Serviciul de Stat pentru Verificare și Expertizare a Proiectelor și Construcțiilor prin Raportul de verificare nr. 0204-04-12 din 01 iunie 2012.

Sînt obținute toate coordonările și avizările necesare.

Autorizația de construcție va fi obținută la momentul obținerii finanțării în termen de 20 zile.

Produsele proiectului

- 330 metri de drum cu îmbrăcăminte asfaltică pentru accesul spre Casa - muzeu „Alexei Mateevici” din satul Zaim, raionul Căușeni, renovat capital;
- 1 Parcare auto amenajată pentru vizitatorii Casei - muzeu;
- 330 metri de rețea nouă de scurgere a apelor pluviale;
- indicatoare, panouri și elemente de dirijare a circulației auto;
- aspect atractiv al zonei turistice;
- Produsele informaționale vor fi pliantele, buletinele informaționale și publicațiile în presa periodică din regiune și din republică.

Rezultatele proiectului . Descriere succintă a rezultatelor proiectului.

Prin accesul liber la Casa muzeu se creează oportunități reale de a atrage un număr mai mare de turiști în localitate și regiune. Se vor crea condiții optime pentru accesul și parcare mijloacelor de transport în zona Casei -muzeu «Alexei Mateevici» obiectiv de interes turistic de unicat. Se va facilita deplasarea pentru vizitatorii Casei-muzeu și bisericii din localitate, înregistrată în registrul național ca obiectiv turistic și parte a Complexului muzeal din Zaim, în care a slujit tatăl poetului A. Mateevici. Acțiunile de promovare a valorilor spirituale din Complexul muzeal « A. Mateevici » sunt de o înaltă imensitate spirituală, iar participarea la aceste evenimente a factorilor de decizie din localitățile regiunii care dețin patrimoniu istoric va favoriza extinderea experienței de la Zaim. Piese muzeale de la Casa - muzeu « A. Mateevici », apreciate la Bruxelles, în Parlamentul European, drept valori materiale - spirituale de interes european vor fi mai accesibile pentru liceenii, profesorii din regiune în studierea limbii materne și a operei lui A. Mateevici. Va spori interesul pentru obiectivele turistice din regiune fapt ce va favoriza dezvoltarea turismului. Va spori atractivitatea zonei pentru investitori și promovarea imaginii regiunii. Se vor crea condiții de motivare pentru antreprenorii din regiune în inițierea unor afaceri cu specific turistic, cum ar fi confecționarea suvenirilor, deschiderea pensiunilor și altele. Condiții favorabile de deplasare și acces pentru vizitatorii Casei muzeu, angajații instituției și locuitorii satului Zaim. Activitățile din proiect vor consolida parteneriatul dintre localitățile beneficiare, iar experiența acumulată va favoriza noi acțiuni comune în promovarea valorilor spirituale. Activitățile de diseminare și informare vor da posibilitate de a populariza valoarea Casei - muzeu “A. Mateevici” cunoscută departe de hotarele republicii, dar mai puțin în cadrul regiunii.

Efectele multiple

De rezultatele proiectului vor beneficia vizitatorii din alte raioane ale republicii și de peste hotare. Prin valoarea pe care o are Casa - muzeu și alte obiective din Complexul muzeal „A. Mateevici”, se creează oportunități pentru scoaterea din anonimat și a altor file de istorie ce va contribui la includerea Regiunii de Dezvoltare Sud în circuitul turistic național și internațional. Organizarea acțiunilor culturale în Complexul muzeal “A. Mateevici” cu participarea personalităților și a turiștilor de peste hotare va avea efect în crearea și perfecționarea infrastructurii de deservire care pot servi drept resurse pentru dezvoltarea sectorului economic.

Activitățile realizate în localitățile țintă vor servi drept bună practică pentru promovarea valorilor spirituale din regiune. Materialele promoționale vor fi distribuite în toate localitățile din Regiunea de Dezvoltare Sud. La activitățile organizate la Zaim și în celelalte localități partenere vor fi invitate persoanele interesate din toate raioanele din regiune.

Prin implementarea proiectului se va dezvolta un nou gen de activitate antreprenorială de prestare a serviciilor de cazare, deservire a turiștilor și vizitatorilor, și de confecționare a suvenirilor.

III. Bugetul proiectului

(Prezentarea bugetului proiectului cu nota explicativa detaliată pentru fiecare articol de cheltuieli)

Cheltuieli	Unitate	Număr de unități	Cost unitar (mii lei)	Total Costuri (mii Lei)	Finantare din FNDR	Contributia aplicantului	Alte surse
1. Lucrări de construcții				1.947,07	1.761,34	185,73	
1.1 Executarea lucrărilor de construcție a drumului de acces spre Casa - muzeu Alexei Mateevici	km	1	1.947,07	1.947,07	1.761,34	185,73	
2. Servicii				38,42	38,42		
2.1 Supraveghere tehnica (1%)	contract	1	19,21	19,21	19,21		
2.2 Supraveghere de autor (1%)	contract	1	19,21	19,21	19,21		
2. Alte cheltuieli				0,24	0,24		
Comision bancar	Luni	12	0,02	0,24	0,24		
Total costuri ale proiectului				1.985,73	1.800,00	185,73	

IV. Notă explicativă la bugetul proiectului

Compartimentul 1. Lucrări de construcție. În acest compartiment al bugetului sunt prevăzute cheltuieli pentru executarea lucrărilor de construcție a drumului de acces spre casa muzeu "Alexei Mateevici" Costul total al lucrărilor - 1947,07 mii lei

Compartimentul 2. Servicii. La acest compartiment sunt prevăzute următoarele cheltuieli:

2.1 Servicii de supraveghere tehnică: Pentru implementarea cu succes a proiectului din punct de vedere al construcției, se va angaja un supraveghetor tehnic, care va asigura calitatea în construcție a obiectului dat. Pentru aceasta a fost prevăzută suma de 19,21 mii lei, ceea ce constituie până la 1 % din suma totală alocată pentru lucrările de construcție.

2.2 Servicii de supraveghere de autor. Pentru implementarea cu succes a proiectului din punct de vedere al construcției, se va angaja un supraveghetor tehnic, care va asigura calitatea în construcție a obiectului dat. Pentru aceasta a fost prevăzută suma de 19,21 mii lei, ceea ce constituie până la 1 % din suma totală alocată pentru lucrările de construcție.

V. Impactul economico-social al proiectului

Proiectul vizează crearea condițiilor de dezvoltare socio economică prin crearea condițiilor pentru majorarea numărului de vizitatori a Casei muzeu, inclusiv și de peste hotare și dezvoltarea infrastructurii de deservire a lor.

În preajma Casei muzeu se va permite comercilaizarea articolelor de artizanat confecționate de meșterii populari din regiune.

În perioada de desfășurarea a evenimentelor culturale se vor organiza expoziții cu vânzare a articolelelor confecționate de elevii centrelor de creație din orașele Cimișlia, Căușeni și Ștefan Vodă ce va avea impact asupra implicării tinerilor în activități antreprenoriale.

Echipele muzeului va colabora cu partenerii și va deschide în preajmă un

Prin valoarea pe care o are Casa muzeu și alte obiective din Complexul muzeal „A. Mateevici” se crează oportunități pentru scoaterea din anonimat și a altor file de istorie ce va contribui la includerea Regiunii Sud în circuitul turistic național și internațional. Activitățile realizate în localitățile țintă vor servi drept buna practică pentru promovarea valorilor spirituale din regiune. Materialele promoționale vor fi distribuite în toate localitățile din Regiunea de Dezvoltare Sud. La activitățile organizate la Zaim și în celelalte localități partenere vor fi invitate persoanele interesate din toate raioanele din regiune, ce va facilita consolidarea parteneriatelor în domeniul istorico cultural.

În activitățile de informare și diseminare a informațiilor despre valorile muzeistice vor fi implicați și bibliotecarii din regiune, în deosebi cei implicați în proiectul „Novateca” ce va permite includerea în agenda bibliotecilor identificarea valorilor cultural istorice locale și promovarea lor în circuitul în turistic național și internațional

Pe termen lung se vor crea condiții pentru dezvoltarea activităților generatoare de venit din activitățile de deservire a turiștilor, prin intermediul pensiunilor.

Organizarea activităților demonstrative pe terenurile experimentale de creștere a puieților de pomi fructiferi și a trandafirilor, activități specifice fermierilor din localitate, vor crea oportunități de atragere a investițiilor pentru dezvoltarea unui complex de producere a materialului săditor pentru gospodăriile agricole din republică specializate în producerea fructelor.

În plan economic se crează oportunități pentru atragerea investițiilor pentru dezvoltarea antreprenoriatului mic în domeniul artizanatului.

Procesul de implementare al proiectului va avea impact asupra consolidării capacității de colaborare pentru partenerii implicați și pentru comunitățile disponibile să dezvolte domeniul de identificare și valorificare a valorilor istorico culturale.

Implementarea proiectului va avea impact pozitiv asupra mediului ambiant prin faptul, că vor fi construite 330 m de rețea nouă de scurgere a apelor pluvial, care la moment provoacă erodarea solului, pe porțiunile de scurgere și de inundații a terenurilor participare.

Finalizarea proiectului și evaluarea activităților va constitui o etapă importantă pentru identificarea unor noi oportunități pentru îmbunătățirea infrastructurii turistice în regiune.